

Kapitel 6

Retsafgifter

I dette kapitel behandles retsafgifterne i civile retssager. De retsafgiftsmæssige konsekvenser af Retsplejerådets forslag til en særlig inkassoproces behandles derimod i tilknytning til rådets overvejelser herom i *kapitel 10*.

1. Tidligere overvejelser

Retsplejerådets *flertal* (11 medlemmer) har i betænkning nr. 1401/2001 om reform af den civile retspleje I udtalt følgende (s. 75-81):

Begrundelsen for retsafgifter

Begrundelsen for at have retsafgifter på det niveau, som er gældende i Danmark, er fortrinsvis af fiskal karakter.

At have retsafgifter eller gebyrer for sagsanlæg af en vis størrelsesorden tjener imidlertid også andre formål, navnlig beskyttelse mod urimelige sagsanlæg og oppustning af sagsgenstanden.

Noget større retsafgifter kan også tjene det formål at begrænse antallet af retssager og motivere til, at tvister søges løst i mindelighed.

Undertiden anføres også den begrundelse, at retsafgifterne er udtryk for brugerbetaling eller – med et (endnu) mere moderne udtryk – egenbetaling for benyttelse af domstolene.

Efter grundloven har domstolene imidlertid blandt andet til opgave at kontrollere den offentlige forvaltning (...), og domstolene har efter grundlovssædvane tillige til opgave at kontrollere lovgivningsmagten.

Efter flertallets opfattelse indebærer denne forfatningsmæssige forankring, at det må give anledning til særlige overvejelser, hvis retsafgifter i sager vedrørende prøvelse af forvaltningsafgørelser eller af grundlovsmæssigheden af en lov skal begrundes i bruger- eller egenbetalingssynspunkter. Samme synspunkter fører til, at beskatning af benyttelse af domstolene (den fiskale begrundelse) vanskeligt kan forsvares i disse sager.

Når borgeren vinder retssagen, er problemet mindre, end når borgeren taber retssagen. Får borgeren fuldt ud medhold, vil borgeren som altovervejende hovedregel få tilkendt sagsomkostninger, der dækker den betalte retsafgift. Borgerens problem er således et kredit- og likviditetsproblem, der dog i sager om meget store beløb kan være alvorligt nok.

Når borgeren taber retssagen, skal borgeren til gengæld som hovedregel betale sagsomkostninger til det offentlige med det formål at dække blandt andet det offentlige udgifter til advokatbistand.

At de tilkendte sagsomkostninger ofte ikke dækker de faktiske advokat-udgifter, og at de tilkendte sagsomkostninger sjældent dækker det arbejde, parten selv påføres i anledning af sagen, er et generelt problem for alle parter i civile sager. Der er ikke tale om en byrde, der i særlig grad påhviler offentlige myndigheder som parter i civile retssager, men tværtimod en byrde, der i samme grad påhviler enhver part i en civil retssag.

Det er derfor ikke rimeligt, at borgeren ud over det offentliges sagsomkostninger også skal betale en efter omstændighederne betydelig retsafgift, når borgeren har tabt en retssag mod det offentlige.

Det gør i den forbindelse ingen forskel, om modparten er en statslig eller kommunal myndighed.

Retsplejerådets flertals foreløbige overvejelser

Når Retsplejerådets flertal tager spørgsmålet om retsafgifter op til foreløbig overvejelse i denne betænkning, skyldes det (...) den fordobling af retsafgifterne, der blev gennemført som led i aftalen om finansloven 2000.

Denne fordobling af retsafgifterne kan vanskeligt forenes med det ønske om at gøre domstolene mere tilgængelige for borgerne, som er en væsentlig del af baggrunden for, at Justitsministeriet i januar 1998 anmodede Retsplejerådet om at foretage en generel gennemgang af den civile retspleje.

Hertil kommer, at denne – meget betydelige – forhøjelse af retsafgifterne blev gennemført uden nogen vurdering i forhold til konsekvenser eller hensynene bag retsafgifterne.

Spørgsmålet om retsafgifternes størrelse i retssager mellem private er inden for et meget vidt interval et politisk spørgsmål, men flertallet finder anledning til at påpege, at det ikke er rimeligt fra politisk side at fremhæve forskellige offentlige eller private nævn som billige sammenlignet med domstolene, når der samtidig politisk fastsættes høje retsafgifter. Hvis tvistløsning ved nævnsbehandling – eller voldgift – var pålagt en afgift på 600 kr. plus 2,4 % af den del af sagsgenstandens værdi, der overstiger 6.000 kr., ville sammenligningen mellem domstolene og tvistløsning uden for domstolene falde ganske anderledes ud.

Det bør præciseres, at det må anses for udelukket at afgiftsbelægge voldgiftssager. Et afgiftssystem i stil med retsafgiftssystemet med en fast procentsats ville først og fremmest ramme de største voldgiftssager, og de største voldgiftssager er de mest mobile. En afgift på danske parter i udenlandske voldgiftssager er i forhold til EU-lande formentlig retligt udelukket og i forhold til andre lande praktisk nærmest umulig at gennemføre.

En afgift på (internationale) voldgiftssager ville også være ødelæggende for Danmarks stilling i internationalt retssamarbejde og udgøre en alvorlig fare for danske eksportvirksomheder, der ville blive anset som mindre gode kontraktsparter på grund af deres hjemsted i Danmark.

(...) artikel 6 i Den Europæiske Menneskeretskonvention [stiller] blandt andet krav om, at der i tvister om borgerlige rettigheder og forpligtelser skal være reel adgang til en uafhængig og upartisk domstol. Retsafgifter af en størrelse, der reelt afskærer en person fra at gå til domstolene, vil være i strid med denne bestemmelse.

Flertallet finder, at de gældende retsafgifter som altovervejende hovedregel ikke afskærer nogen fra at gå til domstolene. Det kan dog ikke udelukkes, at der kan være situationer, hvor dette er tilfældet, og hvor en konventionskrænkelser kun kan undgås ved, at der bevilges fri proces (eftersom retsafgiftsloven som sådan er indispensabel).

Som eksempel kan nævnes afgørelsen UfR 2000.412 H, hvor tre lejere

havde anlagt sag mod udlejerens vedrørende lejelovens regler om tilbudspligt. Landsretten fastsatte afgiften til ca. 4,5 mio. kr., hvilket reelt er prohibitivt for tre almindelige beboelseslejere. En konventionskrænkelse blev undgået, fordi Højesteret ved en fortolkning af retsafgiftsloven kom frem til, at afgiften rettelig udgjorde 400 kr. Havde Højesteret stadfæstet landsrettens afgørelse, kunne en konventionskrænkelse formentlig kun være undgået ved en bevilling af fri proces. Hjemlen måtte i givet fald søges i § 5 i bekendtgørelse om fri proces, der giver mulighed for at bevilge fri proces, selv om ansøgeren ikke opfylder de økonomiske betingelser herfor, såfremt sagens omkostninger skønnes at blive ekstraordinært store.

Konklusion

Flertallet finder det beklageligt, at lovgivningsmagten i forbindelse med finansloven 2000 fordoblede retsafgiften uden nærmere overvejelse af konsekvenser og hensynene bag retsafgifterne og helt uden sammenhæng med Retsplejerådets igangværende arbejde med en generel reform af den civile retspleje. Det bemærkes i den forbindelse, at satsen på 1 % på det tidspunkt havde været gældende i 30 år.

Flertallet finder – også bortset fra forhøjelsen fra 1 % til 2 % – at det er påkrævet, at reglerne om retsafgifter ændres.

Udøvelsen af domstolenes grundlovsbestemte opgaver i forhold til forvaltningen og lovgivningsmagten bør efter flertallets opfattelse ikke gøres til et beskatningsobjekt. I sager vedrørende prøvelse af forvaltningsafgørelser eller af grundlovmæssigheden af en lov bør retsafgiften derfor ikke sættes til en fast procentdel af sagsgenstandens værdi uden nogen overgrænse.

Hvad angår sager mellem private, er de to største problemer med de gældende regler – navnlig i lyset af Retsplejerådets kommissorium – at afgiften er for høj i meget små og i meget store sager, og at en for stor del af den samlede afgift betales uigenkaldeligt ved sagens anlæg.

Navnlig i meget store sager er retsafgiften principielt egnet til at afholde folk fra at gå til domstolene. En løsning på dette problem kunne være en degressiv afgiftsskala, gerne kombineret med et absolut maksimum for, hvor meget der skal betales i retsafgift.

Hvis man politisk går ind for synspunktet bruger- eller egenbetaling i civile retssager (hvilket som nævnt efter flertallets opfattelse må give anledning til særlige overvejelser, når der ikke er tale om sager mellem private), bør der ske en radikal omlægning af retsafgifterne, således at en mindre del betales i forbindelse med sagens anlæg, mens størsteparten først betales en vis tid før domsforhandlingen. Det er domsforhandlingen og domsskrivningen, der lægger beslag på langt de fleste af domstolenes ressourcer, så hvis begrundelsen for retsafgiften er bruger- eller egenbetalingssynspunkter, er der behov for en omlægning af den eksisterende ordning.

Hvis begrundelsen for, at retsafgifterne er så høje, som de er, derimod alene er fiskal (hvilket som nævnt efter flertallets opfattelse kun bør komme på tale i sager mellem private), er det selvfølgelig omvendt en fordel, at (størsteparten af) retsafgiften betales allerede ved sagens anlæg, således at beskatningsgrundlaget bliver så stort som muligt.

Afvejningen mellem de to modeller er en politisk vurdering, men flertallet skal dog påpege, at den første model, hvor retsafgiften betales i takt med sagens fremadskriden, også har den fordel, at den kan være egnet til at nedbringe sagsbehandlingstiden, fordi parterne får et større incitament til at indgå forlig i sagen.

Et *mindretal* (1 medlem) har i betænkning nr. 1401/2001 om reform af den civile retspleje I udtalt følgende (s. 74):

[Mindretallet] er enig i, at der kan være grund til at vurdere retsafgifternes virkning i forhold til hensynet til at sikre borgernes adgang til domstolene. Mindretallet finder imidlertid, at der i givet fald så vidt muligt må sigtes mod en omlægning af retsafgifterne, der fjerner ulemper uden at medføre et provenutab for statskassen.

2. Retsplejerådets overvejelser

2.1. Relevante hensyn og delproblemstillinger

Retsafgifter tjener forskellige formål. Ud over fiskale hensyn kan nævnes beskyttelse mod urimelige sagsanlæg og oppustning af sagsgenstanden samt at begrænse antallet af retssager og motivere til, at tvister søges løst i mindelighed.

Ud over retsafgifternes størrelse er der en række grundlæggende valgmuligheder for indretning af retsafgifterne.

For det første er der spørgsmålet, om retsafgifter bør baseres på sagens værdi, og i givet fald i hvilket omfang.

Det kan konstateres, at blandt Danmark, Norge, Sverige og England har kun Danmark retsafgifter, der uden overgrænse stiger proportionalt med sagens værdi.

Som anført i afsnit 1 ovenfor giver en sådan værdiafgift uden overgrænse navnlig anledning til betænkeligheder i de tilfælde, hvor domstolene udøver deres forfatningsmæssigt forankrede kontrol med lovgivningsmagten og forvaltningen.

Af mulige løsninger kan nævnes fuldstændig afskaffelse af retsafgifter baseret på sagens værdi, afskaffelse af retsafgifter baseret på sagens værdi i offentligretlige sager eller indførelse af et maksimum for retsafgiften.

Hvis retsafgifterne fortsat helt eller delvis skal baseres på sagens værdi, må det overvejes, om gældende regler og praksis vedrørende beregning af sagens værdi bør justeres. Ud over de sager vedrørende fast ejendom, der er nævnt i *kapitel 4*, afsnit 1.1.2, kan i den forbindelse nævnes sager om, hvem der er arving i et dødsbo.

For det andet er der betalingsprofilen, altså for hvilke retsskridt der skal betales afgift. Stærke grunde taler for, at der kun skal betales retsafgift én eller to gange pr. instans. Den danske ordning før 1969 eller den gældende engelske ordning er således ikke attraktiv.

Som anført i afsnit 1 ovenfor taler meget for at forskyde tyngden i retsafgiften, således at en større del betales for sagens videre forløb og ikke for sagsanlægget.

En mulig løsning kunne være, at en fjerdedel eller halvdelen af retsafgiften betales ved sagens anlæg og resten tre måneder før domsforhandlingen (jf. herved Retsplejerådets forslag i betænkning nr. 1401/2001 om reform af den civile retspleje I). Alternativt kunne hele retsafgiften betales ved sagens anlæg, men med mulighed for tilbagebetaling af tre fjerdedel eller halvdelen heraf, hvis sagen slutes senest 6 uger før domsforhandlingen.

For det tredje er der spørgsmålet om afgiften i ankesager. I dag er retsafgiften den samme ved anke til landsretten som i første instans, idet der dog kun skal betales retsafgift for den ønskede ændring i forhold til den indankede dom. Ved anke til Højesteret er retsafgiften derimod 50 % højere end i første instans (men også her skal der kun betales retsafgift for den ønskede ændring i forhold til den indankede dom).

Afgiften for ankesager kunne både tænkes at være højere eller lavere end afgiften i første instans.

En lavere afgift ville være udtryk for, at man ved betaling af retsafgift i første instans har betalt for adgangen til domstolene inklusive de ankemuligheder, der er, og ikke på ny skal betale i forhold til sagens værdi. Dette synes at være synspunktet i England (samt naturligvis i Sverige, hvor der slet ikke betales hverken afgift eller gebyr for anke).

En højere afgift ville være udtryk for, at en behandling i én instans som udgangspunkt er nok, og at den, der ønsker en ankebehandling, må betale ekstra herfor. Dette synes at være synspunktet i Norge (samt efter de gældende danske regler for så vidt angår anke til Højesteret).

I princippet kunne man forestille sig andre variationer, eksempelvis at en førsteinstanssag i landsretten udløste en højere afgift end en førsteinstanssag i byretten, eller at en byretssag med kollegial behandling udløste en højere afgift end byretssag med enedommerbehandling. Dette er dog næppe formålstjenligt, da valget mellem disse behandlingsformer, der indgår i Retsplejerådets forslag i betænkning nr. 1401/2001 om reform af den civile retspleje I, bør ske ud fra, hvad der efter sagens karakter er den mest hensigtsmæssige behandlingsform og ikke ud fra retsafgiftsmæssige hensyn.

Et særskilt spørgsmål er, om retsafgiften helt eller delvis bør tilbagebetales, hvis appellanten får medhold i anken. Dette er allerede tilfældet for kæreafgiften. I tilfælde, hvor der ikke er tale om et nyt faktisk eller retligt grundlag i ankeinstansen, kan det forekomme mindre rimeligt, at parterne ud over egne sagsomkostninger også endeligt skal bære en betydelig retsafgift for en ankebehandling, der (alene) er nødvendig, fordi ankeinstansen anlægger en anden vurdering end førsteinstansen. Det kan imidlertid være vanskeligt at udskille de tilfælde, hvor der ikke foreligger et nyt faktisk eller retligt grundlag i ankeinstansen.

2.2. Retsafgifternes størrelse og beregning

2.2.1. Retsafgifternes størrelse

Fastlæggelsen af retsafgifternes størrelse er i udpræget grad et politisk spørgsmål, hvori indgår en samlet vurdering af en række hensyn, herunder fiskale.

På den baggrund har Retsplejerådet taget udgangspunkt i det gældende niveau for retsafgifter i civile retssager, som siden 2000 udgør 2,4 % af sagens værdi.

Med dette udgangspunkt og ud fra de i afsnit 1 anførte forhold har Retsplejerådet vurderet, at selve størrelsen af de gældende retsafgifter er problematisk i navnlig tre situationer.

For det første bør retsafgiften nedsættes i sager om mindre krav, således at retsafgifterne ikke bidrager til at skabe et misforhold mellem det, sagen drejer sig om, og omkostningerne ved at føre sagen ved domstolene.

Retsplejerådet foreslår derfor, at retsafgiften i sager med en økonomisk værdi indtil 50.000 kr. sættes til 500 kr. svarende til den laveste grundafgift i dag. Området for den fremtidige faste lave afgift vil dermed svare til, hvad der er omfattet af Retsplejerådets forslag om en forenklet procesform for sager om krav indtil 50.000 kr. (jf. *kapitel 11*). Retsafgiften på 500 kr. skal dog gælde, uanset om sagen behandles efter den særlige småsagsproces eller efter almindelige procesregler. For at sikre, at parterne søger at anvende den behandlingsform, der bedst egner sig for den pågældende sag, er det således vigtigt, at valget mellem de forskellige behandlingsformer er afgiftsneutralt.

For det andet bør der fastsættes et maksimum for, hvor stor retsafgiften kan blive, frem for som i dag, hvor der ikke er nogen overgrænse, og hvor der er eksempler på, at retsafgiften udgør millionbeløb. Retsplejerådet finder, at et absolut maksimum på 100.000 kr. vil være passende i formueretlige sager. Rådet fremhæver, at langt de fleste formueretlige sager ikke vil blive berørt af maksimummet, der kun vil være relevant, hvis sagen angår mere end ca. 4,2 mio. kr.

Bibeholdelsen af værdiafhængige retsafgifter i de formueretlige sager har blandt andet sammenhæng med, at en lille sag ikke kan bære så store omkostninger, herunder retsafgifter, som en stor sag.

For det tredje bør sammenhængen mellem sagsgenstandens værdi og retsafgiftens størrelse i sager om prøvelse af myndighedsudøvelse begrænses i betydelig grad. Som anført i afsnit 1 er det problematisk at beskutte borgernes udøvelse af deres grundlovssikrede ret til at indbringe forvaltningsmyndigheders afgørelser for domstolene til prøvelse. Hertil kommer, at der er eksempler på, at retsafgiften i eksempelvis førtidspensionssager eller sager om ret til hjemmehjælp

beregnes til meget betydelige beløb, som borgeren undertiden slet ikke har mulighed for at betale.

Retsplejerådet foreslår på den baggrund et lavt maksimum for retsafgiften i sager om prøvelse af myndighedsudøvelse. Retsplejerådet finder, at et maksimum på 4.000 kr. vil være passende.

Retsplejerådet bemærker, at fastsættelsen af de eksakte beløb på de tre punkter naturligvis må bero på en politisk vurdering.

2.2.2. Retsafgifternes beregning

Retsplejerådet har særskilt overvejet grundlaget for beregningen af retsafgifterne, dvs. reglerne om opgørelsen af sagsgenstandens værdi.

Retsplejerådet finder, at der fortsat bør tages udgangspunkt i den afgiftspligtige påstand, dvs. hvad sagen i formel forstand drejer sig om. Dette bør gælde, selv om sagen har karakter af en prøvesag, således at sagens udfald reelt for en eller begge parter vil have betydeligt større økonomisk betydning, end påstanden er udtryk for.

Ligesom efter gældende ret bør renter og sagsomkostninger ikke medregnes, og "sagsomkostninger" dækker her ikke alene de egentlige sagsomkostninger for den indenretslige behandling, men også eventuelle udenretslige inkassoomkostninger, jf. tilsvarende Vestre Landsrets afgørelse i Ugeskrift for Retsvæsen 2003 s. 1350.

Når kravet er betinget af en modydelse, bør værdien af modydelsen imidlertid – i modsætning til i dag – fradrages ved opgørelsen af sagsgenstandens værdi, således at der kun skal betales retsafgift af nettoværdien af påstanden. Hvis parten får medhold i en sådan betinget påstand, vil betingelsen fremgå af domskonklusionen, og et fradrag for modydelsens værdi er således i overensstemmelse med princippet om, at retsafgiften skal betales af det, sagen i formel forstand drejer sig om. Samtidig er det forskellen mellem værdien af kravet og værdien af modydelsen, som parterne reelt tvister om.

Det bemærkes, at når retsplejelovens § 228, stk. 1, 3. pkt.'s ord "værdien af en modydelse ... medregnes ikke" forstås på den måde, at værdien ikke skal *fradrages* i hovedkravet ved opgørelsen af sagens værdi, er det tvivlsomt, om det har været den oprindelige hensigt. De citerede ord viderefører en regel fra retsplejeloven af 1916, der lød: "Ved Krav på noget mod Erlæggelse af en Modpræstation medregnes denne ikke" (§ 226, stk. 1, 3. pkt.), og som på sin side stammede fra 1899-udkastets § 3, stk. 1, 3. pkt., men ikke fandtes i 1877-udkastet. I bemærkningerne til 1899-udkastet hedder det:

§§ 3-11 ere i det hele svarende til det tidligere Forslags §§ 3-11; kun er Paragraffernes Rækkefølge forandret, ligesom nogle Smaaændringer ere foretagne, der væsentlig kun tilsigte at gøre de paagældende Regler tydeligere eller simplere eller at rette indløbne Ukorrektheder.

Det kan næppe udelukkes, at den oprindelige mening med reglen har været, at værdien af modydelsen netop *skulle* fradrages ("ikke medregnes") ved opgørelsen af sagens værdi. Sådan har reglen imidlertid aldrig været forstået, jf. allerede Højesterets afgørelse i Ugeskrift for Retsvæsen 1920 s. 706.

Retsplejerådets forslag har blandt andet den konsekvens, at sagens værdi vil være den samme, hvad enten sagsøgeren påstår naturalopfyldelse, eksempelvis af et køb, eller sagsøgeren hæver aftalen og påstår erstatning af den positive opfyldelsesinteresse. Til illustration kan nævnes en aftale om køb af en fast ejendom til 1 mio. kr., som sælgeren ikke vil vedstå. Hvis ejendommens værdi på tidspunktet for sagens anlæg kan anslås til 1,2 mio. kr., vil der skulle betales retsafgift af en sagsværdi på 200.000 kr., hvad enten køberen nedlægger påstand om tilskødning af ejendommen mod betaling af 1 mio. kr. eller om betaling af 200.000 kr.

Som det fremgår af eksemplet, finder Retsplejerådet, at praksis for opgørelse af værdien af sager om fast ejendom bør ændres. Efter rådets opfattelse bør der således – i overensstemmelse med hovedprincippet – lægges vægt på den konkrete påstand i sagen og ikke på, hvad der forudsætningsvis skal tages stilling til. Hvis sagsøgeren har nedlagt påstand om tilkendelse af erstatning for sagsøgtes påståede uberettigede ophævelse af en aftale om køb af fast ejendom, er sagsgenstandens værdi således erstatningens størrelse. Det samme gælder, hvor sagsøgeren har nedlagt påstand om erstatning for sagsøgtes påståede misligholdelse af en aftale om køb af fast ejendom, og hvor kravet blandt andet er afhængig af, om sagsøgerens ophævelse af aftalen var berettiget.

Det samme gør sig gældende i sager om, hvem der er arving i et dødsbo. Her bør værdien af en påstand om, at sagsøgeren er arving i boet, således opgøres til det beløb, sagsøgeren vil modtage i arv, hvis sagsøgeren får medhold i påstanden.

I lyset af Retsplejerådets øvrige forslag, herunder navnlig det særligt lave maksimum for afgiften i sager om myndighedsudøvelse, er der derimod efter rådets opfattelse ikke behov for at ændre de gældende regler, hvorefter løbende ydelser som udgangspunkt skal kapitaliseres ved at gange de årlige ydelser med 10. Der er således efter rådets opfattelse ikke behov for i stedet for en fast kapitaliseringsfaktor på 10 at anvende enten aktuarmæssige beregninger eller standardiserede nedsættelser i stil med eksempelvis erstatningsansvarslovens § 4, stk. 2. Det bemærkes, at også erstatningsansvarsloven efter en lovændring i 2001 opererer med en kapitaliseringsfaktor på 10.

2.3. Betalingsprofilen for retsafgifterne

Retsplejerådet finder, at tanken bag den tillægsafgift, der blev indført i 1989, grundlæggende er rigtig. Selv om det selvfølgelig kom-

plicerer systemet, at der skal betales to afgifter i stedet for én, opvejes denne trods alt begrænsede komplikation til fulde af fordelene ved, at afholdelse af domsforhandling udløser en ekstra afgift i forhold til det blotte sagsanlæg.

Efter forarbejderne er formålet med den gældende tillægsafgift (jf. *kapitel 4*, afsnit 1.1.1):

[at] motivere parterne til på så tidligt et tidspunkt som muligt efter, at sagen er anlagt, at tage stilling til, om der er mulighed for at forlige sagen. Herved opnås, at et færre antal sager, end tilfældet er i dag, forliges så kort tid før domsforhandlingen, at retten ikke har mulighed for at beramme andre sager til den pågældende dag

Retsplejerådet tilføjer, at der ud over dette hensyn til en effektiv udnyttelse af domstolenes ressourcer også er et nok så vigtigt hensyn til i det hele taget at fremme en hurtig konfliktløsning i samfundet.

Retsplejerådet finder på den baggrund, at systemet med én afgift for sagens anlæg og én afgift for domsforhandlingen bør videreføres.

Retsplejerådet finder imidlertid, at forholdet mellem de to afgifter bør ændres, da retsafgiften for domsforhandlingen efter de nugældende regler udgør en utilstrækkelig motivation til at søge en tidlig afslutning af retssagen. Efter Retsplejerådets opfattelse vil det være passende, at en fjerdedel af den samlede retsafgift betales ved sagens anlæg, mens tre fjerdedel betales for domsforhandlingen.

Omlægningen af retsafgiften, således at kun en fjerdedel af den samlede afgift betales ved sagens anlæg, har til formål dels at give en større motivation til, at sager forliges – og forliges i god tid før domsforhandlingen – dels i lidt højere grad at afpasse retsafgiften efter belastningen af domstolene.

Der er dog kun tale om en helt overordnet sammenhæng mellem retsafgiftens fordeling og det arbejde, der for domstolene er forbundet med behandlingen af civile retssager. Retsplejerådet finder det ikke hensigtsmæssigt med en mere konkret tilpasning, eksempelvis efter domsforhandlingens længde.

Sådanne regler er for nyligt indført i Norge, men domsforhandlingerne varer generelt længere i Norge end i Danmark. I Danmark varer langt de fleste domsforhandlinger ½-1 dag, og en eventuel tillægsafgift for længerevarende domsforhandlinger ville derfor få ringe praktisk betydning.

Blandt andet med inspiration i de norske regler foreslår Retsplejerådet imidlertid en lavere samlet retsafgift, hvis en retssag i første instans afsluttes forligsmæssigt, således at der ikke skal anvendes ressourcer på domsskrivningen, eller hvis sagen afsluttes med en udeblivelsesdom eller derved, at sagsøgte tager bekræftende til gæmme, således at der kun skal anvendes få ressourcer på domsskrivningen. Afgiftslempelsen foreslås udformet på den måde, at en tredjedel af afgiften for domsforhandlingen (en fjerdedel af den samlede

afgift) tilbagebetales i disse situationer, jf. nærmere nedenfor.

Retsplejerådet foreslår, at afgiften for domsforhandlingen skal betales ved fastsættelsen af tidspunktet for domsforhandlingen, dog tidligst 3 måneder før domsforhandlingen. Der henvises i den forbindelse til betænkning nr. 1401/2001 om reform af den civile retspleje I s. 536 samt til, at afgiften for domsforhandlingen efter rådets forslag udgør en væsentlig større andel af den samlede afgift end efter gældende ret. Forslaget indebærer, at hvis tidspunktet for domsforhandlingen fastsættes med mindre end 3 måneders varsel, skal afgiften herfor betales, når tidspunktet for domsforhandlingen fastsættes. Fastsættes tidspunktet for domsforhandlingen med mere end 3 måneders varsel, skal afgiften herfor derimod først betales 3 måneder før domsforhandlingen.

Retsplejerådet foreslår endvidere, at hvis afgiften for domsforhandlingen ikke betales, skal sagen afvises. Der henvises i den forbindelse til betænkning nr. 1401/2001 om reform af den civile retspleje I s. 539 samt til, at afgiften for domsforhandlingen efter rådets forslag udgør en væsentlig større andel af den samlede afgift end efter gældende ret. Forslaget indebærer, at der anvendes samme sanktion over for manglende betaling af afgiften for domsforhandlingen som over for manglende betaling af den afgift, der skal betales ved sagens anlæg.

Retsplejerådet foreslår desuden, at afgiften for domsforhandlingen – ligesom efter gældende ret – skal tilbagebetales, hvis der senest 6 uger før domsforhandlingen gives retten meddelelse om, at sagen er bortfaldet. I lyset af, at afgiften efter rådets forslag udgør en væsentlig større andel af den samlede afgift end efter gældende ret, har rådet overvejet, om retten eksempelvis en eller to uger før 6-ugers fristen burde advisere parterne herom. Rådet finder dog, at det vil være tilstrækkeligt i forbindelse med opkrævningen af afgiften at informere om tilbagebetalingsmuligheden.

Retsplejerådet foreslår endelig – som en ny regel – at en tredjedel af afgiften for domsforhandlingen skal tilbagebetales, hvis en retssag i første instans bortfalder senere end 6 uger før domsforhandlingen, eller hvis sagen afgøres ved udeblivelsesdom eller derved, at sagsøgte tager bekræftende til genmæle. Reglen foreslås begrænset til retssager i første instans. Ud fra en generel betragtning anvendes der flest ressourcer på domsskrivningen i første instans, og forligsmægling er som udgangspunkt obligatorisk i første instans, men ikke i højere instans, jf. retsplejelovens § 268.

Retsplejerådet bemærker for fuldstændighedens skyld, at der med forslaget ikke er tilsigtet nogen ændring i, at det altid er op til retten, om den vil tilbyde parterne at fremsætte en tilkendegivelse af dommens forventede resultat, jf. herved betænkning nr. 1401/2001 om reform af den civile retspleje I s. 513. Forslaget om tilbagebetaling af en tredjedel af retsafgiften for domsforhandlingen er ressourcemæssigt begrundet, og det er i den forbindelse ligegyldigt, om sa-

gens afslutning uden dom (eller ved udeblivelses- eller erkenderdom) udspringer af, at en part eller parterne har fået et nyt syn på sagen i kraft af (eksempelvis) den sidste forberedelse op til domsforhandlingen, udfaldet af bevisførelsen under domsforhandlingen eller en tilkendegivelse fra retten om dommens forventede resultat.

2.4. Retsafgifterne i ankesager

Retsplejerådet finder, at retsafgifterne i ankesager bør beregnes på samme måde og have samme betalingsprofil som i sager i første instans (jf. afsnit 2.2 og 2.3 ovenfor), men at afgiften passende kan være 50 % højere end i første instans. Dette er i overensstemmelse med de gældende regler for så vidt angår anke til Højesteret, men indebærer en ændring for så vidt angår anke til landsretten, hvor afgiften i dag er den samme som i første instans, dog med en minimums-afgift på 750 kr.

Retsplejerådet understreger, at forslaget om forhøjelse af retsafgiften i ankesager i landsretten i forhold til sager i første instans skal ses i sammenhæng med rådets forslag *om* en lavere afgift i sager indtil 50.000 kr, *om* et maksimum for afgiften, herunder et særligt lavt maksimum i sager om prøvelse af myndighedsudøvelse, og *om* en ændret betalingsprofil, således at kun en fjerdedel af den samlede afgift betales ved sagens anlæg henholdsvis ankens iværksættelse.

Med disse ændringer, der alle har karakter af lempelser af retsafgiften, er det efter Retsplejerådets opfattelse både forsvarligt og hensigtsmæssigt til gengæld at forhøje retsafgiften for anke til landsretten, således at den bringes på linje med retsafgiften for anke til Højesteret.

Ét medlem (Jens Røn) bemærker, at en endelig stillingtagen til forslaget om at forhøje retsafgiften i ankesager i landsretten blandt andet må forudsætte en vurdering i forhold til regeringens skattestop.

Retsplejerådet har overvejet, om retsafgiften for anke burde tilbagebetales, når appellanten får medhold, således som det er tilfældet for kæreafgiften.

Som altovervejende hovedregel vil den appellant, der får (fuldt) medhold i anken, imidlertid få tilkendt sagsomkostninger hos modparten svarende til den betalte retsafgift. En tilbagebetalingsordning ville derfor i de fleste tilfælde ikke gavne appellanten, men derimod modparten.

Hertil kommer, at et ændret resultat efter anke i mange tilfælde kan henføres til den måde, parterne har tilrettelagt sagen på i de respektive instanser, og hvor det derfor ikke ville være rimeligt at tilbagebetale nogen del af retsafgiften.

På den baggrund finder Retsplejerådet ikke, at der er grundlag for

at give mulighed for tilbagebetaling af retsafgiften for anke, når appellanten får medhold. Hvis afgørelsen i tidligere instans ligefrem ophæves, og sagen hjemvises til fornyet behandling, bør retsafgiften for anke dog tilbagebetales, ligesom der ikke skal betales retsafgift for sagens fornyede behandling i tidligere instans (jf. retsafgiftslovens § 10).